

Kunst in de openbare ruimte

door Leo Ewals

Als men in de vorige eeuw in katholieke regio's kunstwerken aantrof in de openbare ruimte, dan ging het meestal om religieuze werken. Beelden van Maria, Jozef of het Heilig Hart sierden de gevels van kerk, klooster en school, of bevonden zich in kloostertuin en kerkhof. Zo was het ook in onze gemeente. Van dat religieus erfgoed zijn verschillende voorbeelden bewaard, zoals de Antonius met het varken, naar ontwerp van Hendrik van der Geld, die is opgenomen in de gevel van de Antonius Abtkerk in Overasselt en, aan de hoofdweg van het dorp, de stenen groep van Jezus die de werkende man en zijn gezin beschermt, een kunstwerk uit 1943 van de hand van de Bossche kunstenaar Henri Jonkers. Ook op voor- en achtergevel en in de tuin en op het kerkhof van het vroegere Joannesklooster in Nederasselt vindt men nog heiligenbeelden en een groot crucifix.

Vanaf de negentiende eeuw worden er in Nederland ook door de wereldlijke overheid beelden geplaatst in de openbare ruimte, in de regel van nationale beroemdheden. Zo kregen Vondel, Rembrandt en Michiel de Ruyter in de vorige eeuw hun bronzen standbeeld. Uit de tijd voor de Tweede Wereldoorlog is er in onze gemeente één profaan werk bewaard, de Herdenkingsplaquette voor de gebroeders van Lodewijk en Hendrik van Nassau, in 1939 aangebracht op de gevel van de Nederlands Hervormde kerk in Heumen. We danken dat werk aan het Nederlandse leger dat hier in de regio was ingezet om de stelling langs het Maas-Waalkanaal aan te leggen. De plaquette is gemaakt door de Heumense kunstenaar Jac Maris. Binnen in de kerk herinnert een groot monument uit 1891, ontworpen door F.L. Stracké, aan dezelfde gebroeders van Nassau.

Henri Jonkers, Jezus die de familie van de werkman beschermt, 1943, Hoogstraat, Overasselt

Jac Maris, Open Hart, 1968, Malderburch, Malden

Leo Gerritsen, Hoge Golven, Lage Golven, 2011, rotonde Malden (foto LE)

Jac Maris, Don Quichotte, 1989,
gemeentehuis, Malden

Elly van den Broek, Ontmoeting, Winkelcentrum, Malden (foto LE)

Wim Klabbers, Conversatie,
Overasselt (foto LE)

Na de Tweede Wereldoorlog zijn er in Nederland legio kunstwerken opgericht ter verfraaiing van de openbare ruimte. We laten hier buiten beschouwing de oorlogsmonumenten waaraan een apart venster is gewijd. Dankzij de toegenomen welvaart van de jaren zestig-zeventig verrezen er overal kunstwerken, deels dankzij de 1%-regeling op grond waarvan bij grote bouwprojecten 1% van de bouwsom besteed moest worden aan kunst, deels dankzij initiatieven van gemeente, provincie en rijk. Ook onze gemeente werd verrijkt met vele kunstwerken. Voor het bejaardencomplex de Malderburch ontwierp Jac Maris in 1968 Open Hart, voor de nieuwe Molenvijk in 1974 een geabstraheerd werk met een suggestie van molenonderdelen en voor het kerkplein in Heumen in 1977 De Tempel van het gezin. Het nieuwe winkelcentrum van Malden is verfraaid met een groepje mensen die naar een fluitspeler luisteren van Elly van de Broek, terwijl bezoekers die uit Nijmegen komen op de eerste rotonde verwelkomd worden met het in 2011 uitgevoerde Hoge en Lage Golven van Leo Gerritsen. In Overasselt herinnert een stalen kunstwerk van Henk van Hout aan de vroegere veerman Lambert Martens. Voor het nieuwe gemeentehuis in Malden werd in 1992 een Don Quichotte te paard van Jac Maris aangekocht die nu een plaats heeft gekregen in de entreehal van het gebouw. Het meest recente werk dat de publieke collectie in onze gemeente heeft verrijkt, is Conversatie van Wim Klabbers, die daarmee geëerd is door zijn geboorteplaats Overasselt. Hoewel een aantal werken inmiddels uit de openbare ruimte is verdwenen, zijn er nog vele die een inspirerend decor vormen voor wie oog heeft voor kunst en historie.